

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 185/2013-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. marca 2013 predbežne prerokoval sťažnosť T. Š., B., zastúpeného advokátkou JUDr. S. Č., L., vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených Okresným súdom Prievidza pod sp. zn. 4 P 44/2012 a Krajským súdom v Trenčíne pod sp. zn. 6 CoP 87/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť T. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. marca 2013 doručená sťažnosť T. Š., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaniach vedených Okresným súdom Prievidza (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 P 44/2012 a Krajským súdom v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 6 CoP 87/2012. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 28. februára 2013.

Zo sťažnosti vyplýva, že Mgr. I. Š. (ďalej len „žalobkyňa“) podala proti sťažovateľovi žalobu o určenie príspevku na výživu rozvedeného manžela. Domáhala sa výživného vo výške 150 € mesačne od 1. mája 2012 s odôvodnením, že od decembra 2011 je na neplatennej materskej dovolenke, poberá iba rodinné prídavky, čo nepostačuje na jej primeranú výživu. Rozsudkom okresného súdu č. k. 4 P 44/2012-27 z 19. júna 2012 bol sťažovateľ zaviazaný prispievať na výživu žalobkyne ako rozvedenej manželky sumou 50 € mesačne počnúc 1. májom 2012. V prevyšujúcej časti bola žaloba zamietnutá. Na základe odvolania sťažovateľa rozsudkom krajského súdu č. k. 6 CoP 87/2012-40 z 18. decembra 2012 bol rozsudok okresného súdu potvrdený.

Podľa názoru sťažovateľa postupom a rozsudkami všeobecných súdov došlo k porušeniu označených článkov ústavy a dohovoru. Porušenie práv vidí hlavne v tom, že mu bola nespravodlivo uložená povinnosť prispievať na výživu žalobkyne, a to na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu, nedostatočným vysporiadaním sa s predloženými dôkazmi, vznesenými námietkami a písomnými podaniami sťažovateľa, čo malo za následok nesprávne skutkové zistenia a nesprávny právny záver.

Konkrétne došlo k nesprávnej a nekonformnej interpretácii a aplikácii ustanovenia § 72 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), lebo sa neskúmalo, či bola splnená jedna zo zákonných hmotnoprávnych podmienok nároku na príspevok. Podľa tohto ustanovenia totiž mala žalobkyňa pred podaním žaloby najskôr požiadať sťažovateľa, aby jej poskytoval príspevok, resp. snažiť sa o dohodu, a až v tom prípade, ak sa nedohodnú, mohol výšku príspevku určiť všeobecný súd. To znamená, že ak žalobkyňa preukázateľne nepožiadala sťažovateľa o výživné, ku vzniku vyživovacej povinnosti vôbec nedošlo, a preto žaloba mala byť už len z tohto dôvodu zamietnutá. Sťažovateľ poukazuje v tejto súvislosti na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 120/2010 z 12. mája 2010, v zmysle ktorého ak pred podaním žaloby navrhovateľka nepožiadala bývalého manžela o príspevok, ide o predčasne podaný návrh, pretože uvedená zákonná hmotnoprávna podmienka nebola splnená a bez jej splnenia treba návrh odmietnuť.

Okrem toho sťažovateľ uvádza, že všeobecné súdy nesprávne vyhodnotili dôkazy a vyvodili z nich nesprávne závery. Žalobkyňa nepreukázala, že nie je schopná samostatne sa živiť. Sťažovateľ v konaní dokázal existenciu pracovných príležitostí pre žalobkyňu, a to dokonca aj v mieste jej trvalého bydliska, ktorým sa však žalobkyňa úmyselne vyhýba pod rôznymi zámienkami, čím sa sama dobrovoľne vzdáva príležitosti živiť sa.

Ďalej bolo preukázané, že sťažovateľ po rozvode sám bez akéhokoľvek príspevku od žalobkyne spláca spoločné dlhy, pričom mesačná splátka je viac ako 193 €. Sťažovateľ považuje prístup žalobkyne voči nemu za nemorálny, keď na jednej strane žiada príspevok na výživu, no na druhej strane necháva na jeho pleciach splácanie spoločných nevysporiadaných dlhov. Všeobecné súdy sa však vôbec nezaoberali súladom jej konania s pravidlami slušného správania a morálky.

Všeobecné súdy pochybili aj tým, že neprihliadli na všetky vykonané dôkazy. Takto napríklad nevzali do úvahy potvrdenie spoločnosti P., a. s., ponúkajúcej prostredníctvom sťažovateľa a žalobkyňi možnosť práce. Rovnako dostala ponuku od S. p., ako aj od otca žalobkyne.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 4 P 44/2012 a krajským súdom pod sp. zn. 6 CoP 87/2012 s tým, aby boli rozsudky krajského súdu z 18. decembra 2012 a okresného súdu z 19. júna 2012 zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Domáha sa tiež náhrady trov konania vo výške 275,94 €. Napokon žiada odložiť vykonateľnosť rozsudkov všeobecných súdov až do rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

II.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 6 CoP 87/2012-40 z 18. decembra 2012 vyplýva, že ním bol v napadnutej časti potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 4 P 44/2012-27 z 19. júna 2012. Podľa názoru krajského súdu rozsudok okresného súdu vychádza zo správneho skutkového a právneho záveru a aj jeho odôvodnenie zodpovedá zákonným kritériám. Zároveň odôvodnenie je aj správne a presvedčivé a krajský súd sa s ním plne

identifikuje. Sťažovateľ v odvolaní napáda skutkový záver, podľa ktorého žalobkyňa nie je schopná sa sama živiť, pretože spoločné dieťa je chorľavé a aj keď je umiestnené v kolektívnom zariadení, v dôsledku častého ochorenia je potrebná osobná starostlivosť o dieťa. Práve uvedená okolnosť bola podkladom na priznanie rodičovského príspevku žalobkyňi aj po dovŕšení troch rokov veku dieťaťa (predĺžená materská dovolenka). Je pritom na vôli žalobkyne, či sa aj prípadne zamestná. Krajský súd konštatuje, že vzhľadom na preukázané objektívne skutočnosti, je potrebné považovať žalobkyňu za rozvedenú manželku, ktorá nie je schopná sa sama živiť, a to práve z dôvodu zabezpečenia starostlivosti o choré dieťa účastníkov konania. Treba akcentovať, že je to práve záujem dieťaťa na tom, aby starostlivosť v čase jeho nemoci zabezpečovala blízka osoba (najmä vzhľadom na vek dieťaťa), a to jeho matka. Aj právny systém a rozhodovacia činnosť štátnych orgánov má primárne sledovať najlepší záujem dieťaťa. Preto aj v tejto veci, keď má žalobkyňa priznaný štátny príspevok z dôvodu starostlivosti o dieťa, ktoré takúto starostlivosť potrebuje, je nenáležité považovať rozhodnutie žalobkyne uprednostniť starostlivosť o dieťa za okolnosť, že sa jej „nechce robiť“.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom

predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému okresným súdom pod sp. zn. 4 P 44/2012, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď takúto ochranu neposkytujú všeobecné súdy. Proti rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa vo vzťahu voči okresnému súdu mal krajský súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu. Navyše treba dodať, že sťažovateľ právo podať odvolanie aj využil.

Odlíšna je situácia týkajúca sa tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému krajským súdom pod sp. zn. 6 CoP 88/2012.

Pokiaľ sťažovateľ namieta, že žalobe nepredchádzala výzva žalobkyne, ktorou by požiadala sťažovateľa o príspevok na výživu (čím nebola naplnená hmotnoprávna podmienka vyplývajúca z ustanovenia § 75 ods. 1 zákona o rodine), ako aj to, že poskytnutie výživného by bolo v rozpore s morálnymi zásadami, keďže sťažovateľ sám spláca spoločné dlhy, treba tieto námietky považovať za neprípustné.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Sťažovateľ z formálneho hľadiska vzaté síce využil možnosť podať proti rozsudku okresného súdu odvolanie, avšak z materiálneho pohľadu treba uviesť, že v podanom odvolaní námietku nedodržania ustanovenia § 72 ods. 2 zákona o rodine, resp. neprihliadnutia na skutočnosť, že sám spláca dlhy, neuplatnil. Preto treba dospieť k záveru, že sťažovateľ nevyužil účinný prostriedok obrany svojho práva, ktorý mu zákon poskytoval, čo zakladá neprípustnosť sťažnosti.

Je potrebné dodať, že sťažovateľ ani len netvrdil (tým menej preukazoval), že námietku neuplatnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa, a preto neprichádzal do úvahy ani prípadný postup ústavného súdu v zmysle § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ostatné námietky sťažovateľa treba považovať za zjavne neopodstatnené.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne

neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Ústavný súd považuje odôvodnenie rozsudku krajského súdu v spojení s odôvodnením rozsudku okresného súdu za dostatočné, úplné a presvedčivé. V žiadnom prípade nevykazuje znaky arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s týmito závermi nestotožňuje, nemôže sama osebe znamenať porušenie označených práv.

Jadrom záveru krajského súdu je jeho zistenie, podľa ktorého žalobkyňa sa stará o dieťa, ktoré jej starostlivosť potrebuje, a preto by bolo nenáležité považovať jej rozhodnutie uprednostniť starostlivosť o dieťa za prejav neochoty pracovať. Zistená objektívna potreba dieťaťa je rozhodujúcim argumentom, popri ktorom tvrdenia sťažovateľa o tom, že žalobkyňa nevyužila ponúkané pracovné možnosti, strácajú relevanciu.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. marca 2013